

ANPASSINGSÅTGÄRDER INOM FRAMTIDS- OCH UTVECKLINGSPROGRAMMET (TUKE) 2027-2029 FÖR ANHÅLLAN OM FÖRLÄNGD TIDSFRIST FÖR BALANSERING AV UNDERSKOTT SOM UPPSTÅTT UNDER ÖSTERBOTTENS VÄLFÄRDSOMRÅDES VERKSAMHET 2023-2024

Enligt 115 § 2 mom. i lagen om välfärdsområden (611/2021) ska ett ackumulerat underskott i välfärdsområdets balansräkning täckas inom två år från ingången av det år som följer efter att bokslutet fastställts. Genom en temporär lagändring, som grundar sig på regeringens proposition RP 189/2025, har till lagen fogats en ny 115 a §. Bestämmelsen möjliggör att Finansministeriet, på ansökan av välfärdsområdet, kan besluta om förlängd tidsfrist för täckande av underskott till utgången av 2027 eller 2028 om de lagstadgade förutsättningarna är uppfyllda. Regeringen har därefter beslutat att överlåta en kompletterande proposition om flexibla tidsfrister för att täcka underskott till riksdagen. Bestämmelserna kompletteras så att finansministeriet under vissa förutsättningar kan bevilja möjlighet att täcka de ackumulerade underskotten också före utgången av 2029 för de välfärdsområden för vilkas del det är nödvändigt för att följa lagstiftningen. Förlängningen av maximitiden till 2029 gäller ett begränsat antal områden som med stor sannolikhet inte kan täcka sina underskott före 2026, 2027 eller 2028.

Man konstaterar i regeringspropositionen att välfärdsområdena har en skyldighet som direkt kan härledas ur grundlagen att ordna sina uppgifter med koppling till de grundläggande rättigheterna i alla situationer. Med hänvisning till budgetbegränsningar kan tillgången till lagstadgade tjänster inte begränsas. Ett välfärdsområde kan inte underlåta att ordna särskilt sådana tjänster som är kopplade till de grundläggande rättigheterna eller underlåta att sköta uppgifter som är väsentligt knutna till dem för att täcka ett underskott inom den tidsfrist som anges i 115 § 2 mom. i lagen om välfärdsområden. Samtidigt är det dock klart att ett välfärdsområde inte kan avstå från att sträva efter att täcka underskottet i enlighet med vid var tid gällande lagstiftning.

Finansministeriet kan fatta beslut om förlängning av tidsfristen antingen till utgången av 2027, 2028 eller 2029 beroende på det ekonomiska läget i välfärdsområdet. Längden på förlängningen av tidsfristen beror på inom vilken tid det utifrån välfärdsområdets ekonomiska situation och den plan som välfärdsområdesfullmäktige godkänt objektivt sett är möjligt att täcka underskottet. Även om den plan som bifogats ansökan har utarbetats för till exempel 2029, kan finansministeriet alltså besluta att tidsfristen förlängs endast till utgången av 2028. Det är fråga om en övergripande granskning av det ekonomiska läget och utsikterna i välfärdsområdet i fråga.

Utgående från det bokslut som områdesstyrelsen godkänt för 2025, delårsöversikten för första kvartalet 2026 och den ändrade budgeten 2026 bedöms i nuläget att välfärdsområdet inte kan täcka det ackumulerade underskottet inom den ordinarie tidsfrist som anges i 115 § 2 mom. i lagen om välfärdsområden, utan betydande risk för att förutsättningarna för ordnande av lagstadgade tjänster äventyras. Samtidigt bedöms att underskottet, med målmedvetna och redan påbörjade anpassningsåtgärder, är möjligt att täcka fram till 2029. För detta ändamål har en särskild plan för täckande av underskottet att beretts för fullmäktige, innehållande specificerade åtgärder för täckande av underskottet och deras ekonomiska konsekvenser per år. I planen tas också ställning till när välfärdsområdet enligt en objektiv bedömning har möjlighet att täcka det uppkomna underskottet.

Områdesstyrelsen fattade 24.3.2026 beslut om att inleda den beredningsprocess som krävs för att fullmäktige i maj månad ska kunna behandla en plan som uppfyller de krav som ställs i 115 a § 2 mom. i lagen om välfärdsområden.

De lagstadgade förutsättningarna för att ansöka om förlängd tidsfrist bedöms vara uppfyllda, eftersom förlängningen är nödvändig för att välfärdsområdet ska kunna följa både ekonomisk lagstiftning och lagstiftning om ordnande av tjänster, samtidigt som man bedömer att det uppkomna underskottet objektivt sett kan täckas inom en förlängd tidsfrist. Ansökan ska enligt lagförslaget göras efter att välfärdsområdesstyrelsen har godkänt bokslutet och senast före utgången av augusti det år då den ordinarie tidsfristen för täckande av underskott löper ut.

Anhållan om förlängning förutsätter ett av fullmäktige godkänt åtgärdsprogram med anpassningsåtgärder för 2027- 2029, samtliga med avsikten att underskotten skall vara balanserade före utgången av 2029.

Bakgrund

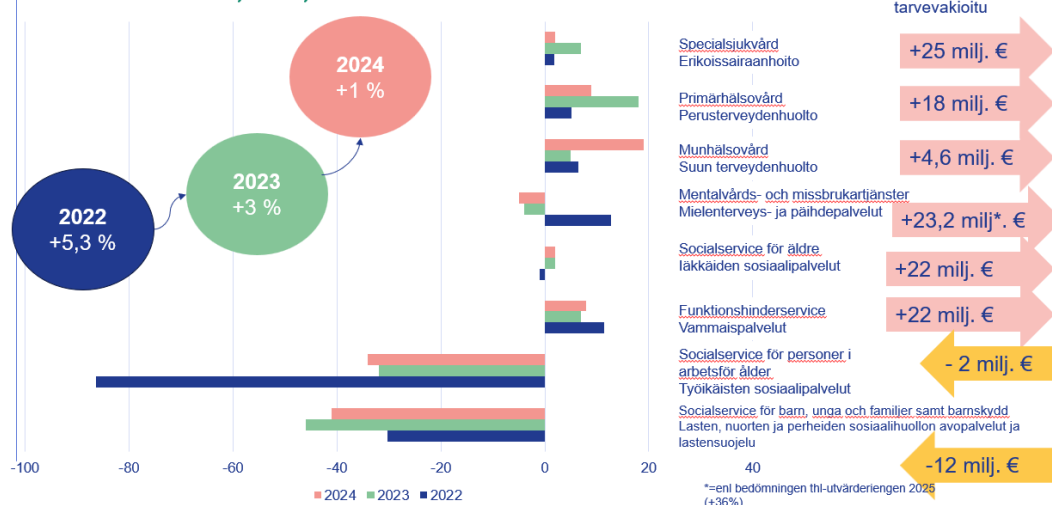
Efter att delårsöversikten för första kvartalet har presenterats kan det konstateras att minskningarna inte kommer att kunna ske enligt vad som ursprungligen budgeterats för 2026. En budgetändring görs som följd av detta och utgående från den ändrade budgeten

Välfärdsområdet har under åren lyckats göra årliga inbesparingar och anpassningar till den minskade finansieringen i storleksklassen 15-20 miljoner. Åtgärderna kan konstateras bära frukt och vara av permanent karaktär men alla de planerade åtgärderna kommer inte att ge direkta inbesparingar under 2026 utan först på något års sikt. Det ackumulerade underskottet per 1.1.2026 är 48,4 miljoner euro. Överskottet 2025 blev 17,1 miljoner och ännu större överskott är svårt att uppnå för Österbottens välfärdsområde. Verksamhetens resultat är positiva de kommande åren och en förlängning av tiden för balansering med tre år torde kunna uppnås genom åtgärder som inte äventyrar verksamhetens kvalitet eller servicens tillgänglighet men som effektiviserar processerna och leder till en hållbar ekonomi även framöver.

Efter den budgetändring för 2026 som görs på basen av det första kvartalets resultat beräknas det ackumulerade underskottet 31.12.2026 vara -39,1 miljoner euro. Det ackumulerade underskottet uppskattas kunna minskas med realistiska åtgärder under åren 2027-2029.

De centrala målen i välfärdsområdets strategi är en värdeskapande service och vård för människor i alla åldrar, Finlands bästa välfärdsteam, en effektiv resursanvändning och säkerhet och kvalitet av toppklass i Norden. Strategin ger ramarna och rättesnöret även för åtgärdsplanen och den uppgjorda ekonomiplanen 2027-2029. Åtgärderna görs inom de serviceklasser som har en hög kostnad för tjänsterna jämfört med landets genomsnitt.

Den procentuella skillnaden mellan nettokostnaderna för tjänsterna i jämförelse med landets genomsnitt 2022, 2023, 2024
 Palveluiden nettokustannusten ero prosentteina verrattuna maan keskitasoon 2022, 2023, 2024

Åtgärder under 2027 - 2029 innebär förändringar i verksamheten som ger nettoinbesparingar om 7 miljoner euro 2027 och 8 miljoner euro 2028 samt 1,5 miljoner 2029

Sammandrag över nettoinbesparingar, innehållet i åtgärderna följer nedan om tabellen

Nettoinbesparing- Nettosäästö	2027	2028	2029	Sammanlagt Yhteensä M€
Service till funktionshindrade Palvelut vammaisille	1,65 M€	3,35 M€		5,0 M€
Mentalvårds- och beroendeservice Mielenterveys- ja riippuvuuspalvelut	0,5 M€	1,3 M€		1,8 M€
Specialsjukvården Erikoissairaanhoito	2,75 M€	2,35 M€		5,1 M€
Munhålsvården Suun terveydenhuolto	0,6 M€	0,3 M€	0,5 M€	1,4 M€
Fastigheter Kiinteistöt	1,3 M€	0,7 M€		2,0 M€
Stödfunktioner Tukipalvelut	0,7 M€ 2M-IT 2,4 M€ Mat + Städ Ruoka + siivous		1 M€ 2M-IT	1,7 M€
Sammanlagt Yhteensä	7,5 M€	8,0 M€	1,5 M€	17 M€
Satsning - Satsaus *)	0,5 M€ 7 M€	8 M€	1,5 M€	0,5 M€ 16,5 M€
*) Satsning 2027: förebyggande av hälsa och välfärd, minska risken för marginalisering 0,5 M€				
Satsaus 2027: terveyden ja hyvinvoinnin edistaminen ja syrjäytymisriskin vähentäminen 0,5 M€				

- **Funktionshinderservice 1,65 milj.€ + 3,35 milj.€**
 - Stärkande av lättare boendetjänster - satsning och profiländringar i befintlig serviceproduktion
 - Stärkande av krävande boendetjänster i egen regi
 - Bedömningar av servicebehov enligt den nya lagen om funktionshinderservice – service enligt socialvårdslagen i första hand
 - Begäran om utredning från extern aktör - objektiv bedömning av inbesparings-möjligheter

- **Mentalvårds- och beroendeservice 0,5 milj. € + 1,3 milj.€**
 - Omstrukturering av missbrukarvården
 - Minska specialläkarköptjänster
 - Övertagning av patienter från statliga mentalsjukhus till egen verksamhet
 - Öka kapaciteten i egna boendeverksamheten

- **Specialsjukvården 2,75 milj. € + 2,35 milj.€**
 - Minskade köptjänster
 - Effektivisering av verksamhet (instrumentvård)
 - Personalminskningar i samband med kommande pensioneringar (sekreterare)
 - Försäljning av specialsjukvård (bröst cancerkirurgi, strålbehandling)
 - Minskade kostnader för laboratoriekostnader och läkemedel
 - Platsminskningar

- **Munhälsovården 0,6 milj. € + 0,3 milj.€ + 0,5 milj.€**
 - Minskade köptjänster
 - Minskat behov av lokal köavkortning
 - mindre behov av tandläkare
 - mindre behov av skötare
 - Minskning av inhyrda tandläkare
 - Materialbehovet mindre än under köavkortningstiden
 - Granskning av ledningstruktur i tandläkarlinjen
 - Ändamålsenlig arbetsfördelning mellan munhygienister och tandläkare

- **Fastigheter 1,3 milj. € + 0,7 milj.€**
 - Redan inplanerade flyttar påverkar hyreskostnaderna 2027
 - Påverkar inte det kommunvisa servicenätet
 - Försäljning av fastigheter, främst de som inte används för egen verksamhet
 - Köp av enstaka fastigheter
 - Satsning på logistikcenter 2026 ökar hyreskostanderna, men ger andra synergieffekter

- **Stödtjänster / ICT 0,7 milj. + 1 milj. €**
 - Teknologi- och systemharmonisering
 - Ändringshantering
 - reducerar projekt/uppdrag samt nya anskaffningar
 - Utveckling av den egna kompetensen -> mindre köptjänster
 - Effektivisering av servicenivån
 - Övriga åtgärder, t.ex minskat antal användare av turvaposti

- **Mat- och städtjänster**
 - fortsatt effektivisering av inhousebolagens verksamhet och struktur
- **Satsning 2027 förebyggande av hälsa och välfärd, minska risken för marginalisering 0,5 M€**

Slutresultatet av åtgärderna i ekonomiplan för 2027-2029

Ändringarna i ekonomiplanen för åren 2027-2029 utvisar att en balanserad ekonomi kan uppnås 2029. Under 2027 kan ett överskott om 4,1 miljoner uppnås och under 2028 ytterligare 23,1 miljoner euro. Under 2029 uppnås ett överskott om 13,7 euro. Det ackumulerade underskottet vänds till ett ackumulerat överskott om 1,9 miljoner euro under 2029. Även om 2030 inte ingår i planen så kalkyleras överskottet uppgå till ca 7,4 miljoner euro. Förutsatt att den statliga finansieringen inte förändras drastiskt de kommande åren kan välfärdsområdet uppnå en hållbar ekonomi med möjligheter att dels finansiera de återkommande återinvesteringarna i apparatur, maskiner, inventarier och fordon, mindre ict-investeringar och tillika avkorta de lån som upptagits för större fastighetsinvesteringar. Investeringarna är måttliga och välfärdsområdet har fått lånefullmakter både 2026 och 2027.

Genom att använda sig av förlängningen av tiden för att balansera de underskott som uppstod 2023 och 2024 kommer Österbottens välfärdsområde att kunna balansera, stabilisera och anpassa sin ekonomi till en hållbar nivå, så att den lagstadgade verksamheten inte riskeras genom förhastade åtgärder. Kostnadsnivån kan fås till den genomsnittliga nivån på nationell nivå eftersom man strävat till att göra anpassning inom just de serviceklasser där kostnaden överstiger det nationella genomsnittet. Man kan fortsätta betjäna befolkningen i Österbotten genom att ansvarsfullt skapa trygghet och tillit med en likvärdig behandling för en befolkning med bästa välmåendet och funktionsförmågan.

Resultaträkning för Österbottens välfärdsområde efter de åtgärder som ingår i åtgärdspaketet.

	Bokslut - Tillinp. 2025	BU - TA 2026	Förv. - Tot. 1-3.2026	Förv. Tot.	Prognos Ennuste	Ny Budget - Uusi TA 2026	Ekonomiplan- Taloussuunnitelma			
	EUR	EUR	EUR	%	1.000 EUR	EUR	2027	2028	2029	2030
Försäljningsintäkter - Myyntituotot	28 154 586,70	20 938 357	4 556 279	21,8	21 000,0	20 938 357	20 900 000	21 300 000	21 300 000	21 300 000
Avgiftsintäkter - Maksutuotot	55 747 075,73	58 332 150	14 405 418	24,7	58 300,0	58 207 150	60 900 000	60 900 000	60 900 000	60 900 000
Understöd o bidrag - Tuet ja avustukset	17 144 658,40	9 346 255	2 159 918	23,1	9 300,0	9 346 255	9 200 000	9 100 000	9 100 000	9 100 000
Hyesintäkter - Vuokratuotot	9 810 058,88	8 977 200	2 439 821	27,2	9 000,0	8 977 200	8 900 000	9 100 000	9 200 000	9 200 000
Övr.intäkter - Muut toiminnan tuotot	454 332,67	904 700	255 546	28,2	900,0	904 700	700 000	700 000	700 000	700 000
Verksamhetsintäkter - Toimintatuotot	111 310 712,38	98 498 662	23 816 982	24,2	98 500	98 373 662	100 600 000	101 100 000	101 200 000	101 200 000
Personalkostnader - Henkilöstökulut	-455 847 133,38	-477 733 183	-118 675 768	24,8	-483 300,0	-483 233 183	-494 347 546	-506 211 887	-523 929 303	-537 027 536
Köpta tjänster - Palveluiden ostot	-323 841 647,77	-284 361 474	-82 226 694	28,9	-321 800,0	-321 736 474	-325 517 568	-327 764 095	-337 735 839	-347 867 914
Material o förnödenheter - Aineet ja tarvikkeet	-57 400 146,83	-58 419 455	-15 283 747	26,2	-58 500,0	-58 419 455	-60 172 039	-61 977 200	-63 836 516	-65 751 611
Bidrag - Avustukset	-19 680 050,01	-19 508 920	-5 036 530	25,8	-19 500,0	-19 508 920	-20 094 188	-20 697 013	-21 317 924	-21 957 461
Hyror - Vuokrat	-58 455 023,01	-44 831 048	-11 463 667	25,6	-44 800,0	-44 831 048	-44 836 979	-45 461 089	-46 824 921	-48 229 669
Övriga kostnader - Muut kulut	-4 098 326,33	-3 561 484	-808 551	22,7	-3 600,0	-3 561 484	-3 668 329	-3 778 378	-3 891 730	-4 008 482
Verksamhetskostnader - Toimintakulut	-919 322 327,33	-888 415 564	-233 494 957	26,3	-931 500	-931 290 564	-948 636 649	-965 889 663	-997 536 233	-1 024 842 673
Verksamhetsbidrag - Toimintakate	-808 011 615,0	-789 916 903	-209 677 975	26,5	-833 000	-832 916 903	-848 036 649	-864 789 663	-896 336 233	-923 642 673
Statlig finansiering - Valtion rahoitus	843 208 376,03	862 910 936	215 727 734	25,0	862 900,0	862 910 936	876 383 374	912 393 412	934 561 784	955 496 443
Finansiella int.o kostn. - Rahoitustuotot ja kulut	-228 471,52	-732 000	-366 153	50,0	-732,0	-732 000	-1 200 000	-1 500 000	-1 500 000	-1 500 000
Årsbidrag - Vuosikate	34 968 290	72 262 033	5 683 606	7,9	29 168	29 262 033	27 146 725	46 103 749	36 725 551	30 353 769
Avskrivningar - Poistot	-17 900 564,29	-19 932 887	-4 631 206	23,2	-20 000,0	-19 932 887	-23 000 000	-23 000 000	-23 000 000	-23 000 000
RESULTAT - TULOS	17 067 725,3	52 329 146,3	1 052 400,0	2,0	9 168,0	9 329 146	4 146 725	23 103 749	13 725 551	7 353 769
Akkumulerat underskott - Kertynyt alijäämä	-48 418 979,06					-39 089 833	-34 943 108	-11 839 359	1 886 192	9 239 961
						3,1 %	1,8 %	2,0 %	3,6 %	3,0 %

Balanseringen uppnås 2029.

